

การเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง*

Enhancing and Cultivating the Conscientious Values of Civic Political Culture

¹สุมาลี บุญเรือง และ เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

¹Sumalee Boonrueang and Termsak Tong-In

¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: sumalee31130@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยและหลักพฤติกรรมที่เสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง และ 4) เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง อาศัยการใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 รูปหรือคน ใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธีแบบ Stepwise และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่จำนวน 18 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยและหลักพฤติกรรมที่เสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองในประเทศไทย ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองในประเทศไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนประชาชนมีความคิดเห็นต่อหลักพฤติกรรมเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) จิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง ประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง พบว่า ปัจจัยด้านการเคารพความแตกต่าง ปัจจัยด้านการรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ปัจจัยด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง Adjusted $R^2 = 0.32$ 4) รูปแบบการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง มีองค์ประกอบสำคัญคือ 1) ด้านความรู้ด้านทักษะ 2) ด้านเจตคติและค่านิยม และ 3) ด้านพฤติกรรม

คำสำคัญ: การเสริมสร้างและปลูกฝัง; จิตสำนึก; วัฒนธรรมทางการเมือง

*Received October 18, 2020; Revised January 7, 2021; Accepted May 7, 2021

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to investigate the level of factors and Buddhadhamma that enhance and cultivate consciousness and values on values for civic political culture in Thailand; 2) to study the consciousness and values on civic political culture; 3) to explore factors influencing the consciousness and values on civic political culture; and 4) to propose a model for enhancing and cultivating consciousness and values on civic political culture. A questionnaire was used to obtain data from a sample group of 152 persons for the study. The data were analyzed using a Stepwise approach of multiple regression analysis and interviews with 18 experts. The study also made use of descriptive content analysis.

From the study, the following results have been found: 1) The level of factors and Buddhadhamma that enhance and cultivate consciousness and values on civic political culture in Thailand revealed that people have opinions toward the enhancement and cultivation of consciousness and values on civic political culture in Thailand overall at a high level. People have opinions toward the Buddhadhamma for enhancing and cultivating consciousness and values on civic political culture overall at a high level. 2) The consciousness and values on civic political culture found that people have opinions toward the consciousness and values on civic political culture overall at a high level. 3) Factors influencing the consciousness and values on civic political culture showed the following factors: respect for diversity, social and public responsibility, and respect for others' rights, all have a statistically significant effect on civic political culture consciousness and values at the 0.05 level. The predictive factors influencing the consciousness and values on civic political culture equal to Adjusted $R^2 = 0.32$. 4) A model for enhancing and cultivating consciousness and values on civic political culture comprise the following components: 1) Knowledge and Skills; 2) Attitudes and Values; and 3) Behavior.

Keywords: Enhancement and Cultivation; Consciousness; Political Culture

บทนำ

สถานการณ์ทางการเมืองของไทยปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนอยู่บนภูมิหลังทางการเมืองที่เคยมีความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและความขัดแย้งทางการเมืองมาอย่างยาวนาน และด้วยเหตุปัจจัยที่สื่อว่าจะกลายเป็นค่านิยมที่เอนเอียงไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่สร้างสรรค์ต่อไปในภายภาคหน้า กล่าวคือ การไม่มีส่วนทางการเมืองอย่างแท้จริงของประชาชนการแบ่งเป็นสีเป็นฝักฝ่ายที่ไม่มีความปรองดองทางการเมือง

การปลูกฝังให้ผู้คนยอมรับถึงการใช้อำนาจนियมซึ่งไม่ใช่วิถีทางของประชาธิปไตย การอยู่ร่วมกันโดยไม่ยอมรับความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกัน เป็นต้น โดยการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองควรจะเน้นหนักในทิศทางที่เหมาะสม เพราะการเมืองภาคพลเมืองหรือขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movement) เป็นแนวทางที่มุ่งเคลื่อนไหวทั้งเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกทางการเมืองในประเด็นผลประโยชน์ร่วมของประชาชนในประเทศ เป็นการนำเสนอประสบการณ์ ปัญหา ความต้องการที่ตนเองประสบอยู่ โดยมีการรวมตัวของประชาชนที่สามารถสร้างอำนาจต่อรองหรือสร้างองค์ความรู้ทางสิทธิและโอกาส ซึ่งจะเห็นได้จากวัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวกำหนดและกำกับระบบการเมืองที่เป็นเรื่องของการมองการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในแง่ของโครงสร้างนิยม (Almond, and Verba, 1972) และในขณะเดียวกันวัฒนธรรมทางการเมืองยังแสดงให้เห็นถึงแบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ สภาวะทางอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งการและมีความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง เป็นกรอบของพฤติกรรมของระบบการเมืองนั้น ๆ (Pye, 1968) โดยในที่นี้ผู้วิจัยสามารถประมวลแล้วนำมากล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้โดยรวม 4 ประการ คือ 1) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น ๆ 2) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ภาพเชิงอำนาจระหว่างประชาชนในฐานะชนชั้นผู้ถูก ปกครอง กับผู้นำทางการเมืองในฐานะชนชั้นผู้ปกครอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับ หรือการต่อต้านการมีอำนาจ และการใช้อำนาจของผู้ปกครอง 3) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ยึดมั่นในหลักอิสรภาพและสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง หรือยึดมั่นในหลักความสัมพันธ์แบบอำนาจนियมหรือความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ 4) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสอดคล้องต้องกัน อันนำไปสู่การสร้างสรรคความเป็นเอกภาพทาง การเมืองและให้ความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองโดยรวม (Aiempriwan, 2014)

อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมทางการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองภาคพลเมือง โดยการเมืองภาคพลเมืองเป็นคำเรียกที่ผันแปรตามระบบความเชื่อ มีความหมายผกผันตามบริบททางสังคม (Boonsuaykhwan, 2014) และบางครั้งเรียกว่า”ประชาสังคม”ก็มี การนำมาใช้ทดแทนกัน ซึ่งจะมีมิติแห่งการเคลื่อนไหวของประชาชนในชาติที่ยึดถือว่า “บ้านเมืองเป็นเรื่องของทุกคน” จะต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อความเกี่ยวกันด้านการกิจการและกิจกรรมของรัฐ ซึ่งประชาชนต้องมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งสามารถดำเนินการโดยไม่ผ่านทางตัวแทนของพรรคการเมืองหรือหน่วยงานรัฐได้ ทั้งนี้เพราะว่าปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนนั้นประชาชนจะรู้จุดเริ่มต้น รู้ถึงความต้องการที่แท้จริงได้ดีกว่าบุคคลนอกพื้นที่ ดังนั้นการตื่นตัวของประชาชนเพื่อดำเนินการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองจะต้องมีมากขึ้น ทั้งการเรียนรู้ การเรียกร้อง การตรวจสอบติดตาม ที่มุ่งหวังให้เกิดการพัฒนา

วัฒนธรรมทางการเมือง จัดความเหลื่อมล้ำ จัดปัญหาคอร์รัปชัน แม้ว่าปัญหาคอร์รัปชันนั้นอยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนาน ก็จำเป็นต้องใช้เวลาเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Chaisaard, 2020)

สังคมไทยแม้ว่าจะได้รับการยอมรับว่าเป็นสังคมในระบอบประชาธิปไตย แต่ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าประชาชนจำนวนมิใช่น้อยยังขาดความรู้ความเข้าใจและข้อมูลในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องของกระบวนการมีส่วนร่วมและสิทธิของตนเองในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองการปกครองเท่าที่ควร จึงควรมีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักและมีจิตสำนึกให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยผ่านกระบวนการให้ความรู้ ความเข้าใจ ผ่านบุคคล สื่อสารมวลชนและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย (The Secretariat of the House of Representatives, 2016) ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ ได้มีผู้เสนอแนวทางการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง เพื่อนำไปสู่การมีประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) กลไกการแก้ไขปัญหาคอรัปชันโดยสันติวิธี และการรู้จักสามัคคีของสังคมไทย 3) การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นและการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม 4) การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศและ 5) การสร้างรัฐธรรมนูญไทย (Laothamatas, 2020)

ดังนั้นการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองเช่นนี้ ถือว่าสอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนาการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่มีกิจกรรมหรือโครงการที่มีทั้งการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกทางการเมืองแนวใหม่ การสร้างค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย การสนับสนุนการเมืองภาคพลเมืองที่เข้มแข็งขึ้นอย่างต่อเนื่อง แตกต่างจากอดีตเพราะในอดีตนั้นไม่ได้มีโอกาสของการดำเนินกิจกรรมเช่นนี้ มีแต่การอาศัยความหวังเลือกผู้แทนเข้าทำหน้าที่แทนตนเท่านั้นอันเป็นกลไกเบื้องต้นของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผู้แทนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย (Thepchanong, 2014) จนบางครั้งก่อให้เกิดความหมกหมมของปัญหาที่แก้ไขไม่ตรงจุด อันเป็นปัญหาทั้งในระบบและนอกระบบ จนนำมาสู่การเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรชุมชน และภาคประชาสังคมของคนในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้กฎหมาย ดำเนินการโดยสงบเชื่อมโยงไปถึงการเคลื่อนไหวที่ต้องสร้างกระบวนการจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองด้วยการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต ความรู้สึกรู้สีกคิด จิตใจ และสติปัญญาของประชาชนอันจะพาแนวทางของประชาชนไปสู่ความเจริญงอกงามและสันติสุข ได้ (Phra Bhramagunabhorn (P.A.Payutto), 2011)

ในขณะเดียวกัน สังคมไทยซึ่งมีพระพุทธศาสนาเป็นวิถีชีวิตมายาวนานที่ทำให้คนไทยจำนวนมากได้นำหลักการ วิธีการและคำสอนในทางพระพุทธศาสนามาส่งเสริมการดำรงชีพของคนไทยอยู่เสมอเมื่อก้าวโดยเฉพาะถึงการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองแล้ว จะเห็นได้ชัดเจนว่าสังคมไทยโดยรวมยังยึดถือหลักพุทธธรรมเป็นเครื่องชี้นำในความประพฤติส่วนตัวและนำมาเป็นหลักช่วยส่งเสริมในการบริหารจัดการงานของตนอยู่เสมอ ยกตัวอย่างหลักสาราณียธรรมที่นำมาส่งเสริมวัฒนธรรม

ทางการเมืองภาคพลเมืองมี 6 ประการด้วยกันกล่าวคือ 1) เมตตากายกรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา 2) เมตตาวิจิตรม พุดต่อกันด้วยเมตตา 3) เมตตามโนกรรม คิดต่อกันด้วยเมตตา 4) สาธารณโภคี ได้มาแบ่งกันกินใช้ 5) สีสลสามัญญตา ประพฤติให้ดีเหมือนเขา 6) ทิฏฐิสามัญญตา ปรับความเห็นเข้ากัน (Phra Bhramagunabhorn (P.A.Payutto), 2009)

ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโดยทั่วไปได้รับการถ่ายทอดและปลูกฝังหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตแทบทุกด้าน ประกอบกับนิสิตทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก สาขาวิชารัฐศาสตร์และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มีการศึกษาและเรียนรู้เรื่องของวัฒนธรรมทางการเมืองอยู่แล้ว เมื่อจำเป็นต้องสอบถามถึงระดับปัจจัยและหลักพุทธธรรมที่เสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองก็น่าจะถือได้ว่า เป็นประชากรวิจัยที่จะให้คำตอบทางการวิจัยได้ดีที่สุด เพราะนิสิตของมหาวิทยาลัยที่ศึกษาสาขาวิชาทั้งสองนี้ มีพื้นฐานความรู้ทั้งเรื่องของวัฒนธรรมทางการเมืองและหลักพุทธธรรมที่เคยศึกษาควบคู่กันมาแล้วอันเป็นเหตุผลทำให้ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่านิสิตดังกล่าวข้างต้นเป็นผู้เหมาะสมที่จะให้คำตอบในการวิจัยครั้งนี้ และประเด็นสำคัญอีกส่วนหนึ่ง นิสิตเหล่านี้มาจากทุกภาคส่วนของประเทศไทยและสามารถนับเนื่องเป็นภาคพลเมืองตามนัยของการวิจัยครั้งนี้อีกด้วย

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวมา ทำให้มองเห็นว่าการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง มีความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทย เพราะหากเมื่อสังคมไทยมีวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองที่เข้มแข็งจะทำให้ประเทศนี้ลดปัญหาความขัดแย้งของคนในชาติ ก่อให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ อยู่ร่วมกันในชาติด้วยความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกันซึ่งจะนำสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งสันติสุขที่ยั่งยืน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะได้รับทราบถึงการเสริมสร้างและการปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง อันจะเกื้อกูลต่อการเรียนรู้ทางวิชาการและขยายผลนำไปสู่การปฏิบัติในสังคมการเมืองไทยให้เข้มแข็งและพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยและหลักพุทธธรรมที่เสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วย วิจัยเชิงปริมาณ โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม และวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึก แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคพลเมือง หลักธรรมในการเสริมสร้างค่านิยมวัฒนธรรมการเมือง ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และรวบรวมข้อมูลจากหนังสือเอกสารรายงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อทราบสภาพปัญหา การเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง และเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 17 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 พระสงฆ์หรือนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน กลุ่มที่ 2 นักการเมืองหรือผู้เคยเป็นนักการเมือง จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3 นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 4 ประชาชนผู้เคยมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคพลเมือง จำนวน 4 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Samplings)

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา และ 4) สาขาวิชา ปัจจัยการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองในประเทศไทย หลักพุทธธรรมเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง จิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง

2) แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จะช่วยให้ผู้วิจัยถามในประเด็นที่ต้องการในขอบเขตที่กำหนดไว้ และสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาอธิบายในเชิงพรรณนาได้อย่างชัดเจน ซึ่งใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การแจกแบบสอบถามให้คืนผู้ที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก สาขาวิชารัฐศาสตร์และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 152 ฉบับ

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การบันทึกข้อมูล และการสังเกต เพื่อศึกษาการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ (Descriptive)

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การมีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค การเคารพกติกาของสังคม และการรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม อยู่ในระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมระดับมาก โดยพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.10) ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.17) ด้านการเคารพความแตกต่าง พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.10) ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.05) ด้านการเคารพกติกาของสังคม พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =3.98) ด้านการรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =3.98)

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า เมตตาภาวกรรม การกระทำทางกายที่ประกอบด้วยเมตตา เมตตาวัจกรรม การกระทำทางวาจาที่ประกอบด้วยเมตตา เมตตามโนกรรม การกระทำทางใจที่ประกอบด้วยเมตตา สาธารณโภคี การรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้แก่กันและกันตามโอกาสอันควร สีสสามัญญตา ความรักใคร่สมัคสมาน สามัคคี และปรองดองสมานฉันท์ ทิฏฐิสามัญญตา การรู้จักเคารพและรับฟังความเห็นของคนอื่น อยู่ในระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมระดับมาก โดยพิจารณารายด้านพบว่า 1 ด้านเมตตาภาวกรรม การกระทำทางกายที่ประกอบด้วยเมตตา พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.12) ด้านเมตตาวัจกรรม การกระทำทางวาจาที่ประกอบด้วยเมตตา พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =3.96) ด้านเมตตามโนกรรม การกระทำทางใจที่ประกอบด้วยเมตตา พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.10) ด้านสาธารณโภคี การรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้แก่กันและกันตามโอกาสอันควร พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.11) ด้านสีสสามัญญตา ความรักใคร่สมัคสมาน สามัคคีและปรองดองสมานฉันท์ พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.17) ด้านทิฏฐิสามัญญตา การรู้จักเคารพและรับฟังความเห็นของคนอื่น พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =4.13)

วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง ผลการวิเคราะห์สมการของตัวแปรพยากรณ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมือง

ภาคพลเมือง โดยการใช้วิธีการถดถอยพหุคูณ โดยวิธีแบบขั้นตอน (Stepwise) ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวแปรอิสระจำนวน 6 ตัว ประกอบด้วย 1) การมีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ 2) การเคารพสิทธิผู้อื่น 3) การเคารพความแตกต่าง 4) การเคารพหลักความเสมอภาค 5) การเคารพกติกาของสังคม และ 6) การรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม เข้าสมการเพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรใด ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ (Stepwise Multiple Regression) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง

ลำดับการเข้าสมการของตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	Adjusted R ²	F
(X ₃)	0.51	0.26	0.25	53.06*
(X ₃) (X ₆)	0.55	0.30	0.30	33.28*
(X ₃) (X ₆) (X ₂)	0.58	0.34	0.32	25.42*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านการเคารพความแตกต่าง (X₃) สามารถทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Adjusted R²) เท่ากับ 0.26 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยด้านการเคารพความแตกต่างสามารถพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง ได้ร้อยละ 26

เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ปัจจัยด้านการรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม (X₆) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Adjusted R²) เท่ากับ 0.30 แสดงว่าปัจจัยด้านด้านการรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือปัจจัยด้านการเคารพความแตกต่าง และปัจจัยด้านการรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม สามารถรวมพยากรณ์ทำนาย ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง ได้ร้อยละ 30

เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ปัจจัยด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น (X₂) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Adjusted R²) เท่ากับ 0.34 แสดงว่าปัจจัยด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ ปัจจัยด้านการเคารพความแตกต่าง ปัจจัยด้านการรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม และการเคารพสิทธิผู้อื่น สามารถรวมพยากรณ์ทำนาย ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง ได้ร้อยละ 34

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรในสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง โดยใช้วิธี stepwise

ตัวแปรพยากรณ์ที่นำเข้าสมการทั้งหมดในขั้นตอนเดียว	b	SE _b	β	t	sig
ปัจจัยด้านการเคารพความแตกต่าง (X ₃)	0.24	0.08	0.26	2.90*	0.00
ปัจจัยด้านการรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม (X ₆)	0.22	0.07	0.24	3.06*	0.00

ปัจจัยด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น (X_2)	0.20	0.07	0.21	2.64*	0.00
R = 0.58	SE _{est}		= 0.47		
R ² = 0.34	Adjusted R ² = 0.32		a		= 1.39
F = 53.06	Durbin-Watson		= 1.75		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยด้านการเคารพความแตกต่าง (X_3) ปัจจัยด้านการรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม (X_6) ปัจจัยด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น (X_2) สามารถพิจารณาาร่วมกันได้ว่าจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง (Adjusted R²) ได้ร้อยละ 0.32 และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรเกณฑ์ (Y) และตัวพยากรณ์ (X_3 , X_6 , X_2) มีค่าเท่ากับ 0.58 และค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการพยากรณ์เท่ากับ 0.47 โดยมีสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.24, 0.22 และ 0.20 และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ในรูปคะแนนมาตรฐาน β เท่ากับ 0.26, 0.24, และ 0.21 ส่วนค่า Durbin-Watson เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความเป็นอิสระต่อกันของค่าความคลาดเคลื่อนซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งการวิเคราะห์ความถดถอย ในที่นี้ได้ Durbin-Watson = 1.75 ซึ่งอยู่ระหว่าง 1.5 – 2.5 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

วัตถุประสงค์ที่ 4 เกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง พบว่าปัจจัยของรูปแบบการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง คือ การมีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค การเคารพกติกาของสังคม การรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม และจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง ดังนี้

ส่วนที่ 1 องค์ประกอบของจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ ด้านทักษะ 2) ด้านเจตคติและค่านิยม 3) ด้านพฤติกรรม

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง ดังนี้

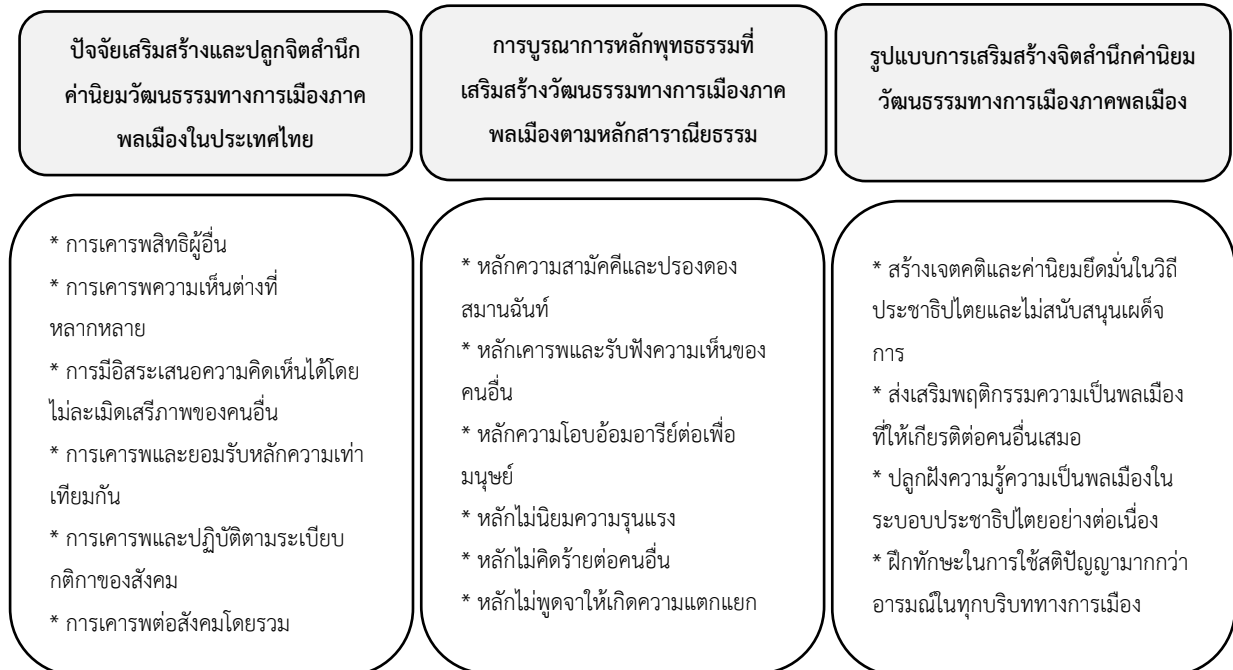
1) การเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย (1) การมีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ (2) การเคารพสิทธิผู้อื่น (3) การเคารพความแตกต่าง (4) การเคารพหลักความเสมอภาค (5) การเคารพกติกาของสังคม และ (6) การรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม

2) หลักพุทธธรรมเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง ประกอบด้วย (1) เมตตาภาวกรรม การกระทำทางกายที่ประกอบด้วยเมตตา (2) เมตตาวจีกรรม การกระทำทางวาจาที่ประกอบด้วยเมตตา (3) เมตตาโมหกรรม การกระทำทางใจที่ประกอบด้วยเมตตา (4) สาธารณโภคี การรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้แก่กันและกันตามโอกาสอันควร (5) สีสสามัญญตา ความรักใคร่สมัคสมาน สามัคคี และปรองดองสมานฉันท์ และ (6) ทัณฺณิสามัญญตา การรู้จักเคารพและรับฟังความเห็นของคนอื่น

3) ตัวแปรที่ส่งผลได้แก่ (1) ปัจจัยด้านการเคารพความแตกต่าง (2) ปัจจัยด้านการรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม และ (3) ปัจจัยด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง “การเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง” ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ไปสังเคราะห์สร้างเป็นความรู้เชิงนวัตกรรมได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

ที่มา: การเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นปัจจัยการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองในประเทศไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากส่วนใหญ่การเคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ว่าบุคคลใดจะมีฐานะร่ำรวยกว่าหรือยากจนกว่ากันแต่มีศักดิ์ศรีและสถานะเท่าเทียมกัน ดังนั้นไม่ว่าบุคคลใดจะมีระดับการศึกษาสูงหรือต่ำกว่ากันแต่ทุกคนมีศักดิ์และมีความเท่าเทียมกัน อีกทั้งสังคมไทยละเมิดสิทธิหรือใช้ความรุนแรงกับคนเสียงส่วนน้อยที่มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากตน สอดคล้องงานของ Makaramani (2013) เรื่อง “พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า ผู้นำเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา คือ การเคารพสิทธิผู้อื่น แต่ประเด็นที่น่าห่วงใยเป็นอย่างมากที่สุดในสภาวะบ้านเมืองปัจจุบันที่มีปัญหาความขัดแย้งในระดับชาติ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า จิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองประชาชนมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะค่านิยมที่ยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตยไม่สนับสนุนเผด็จการ ยึดมั่นในหลักคุณความดี ศีลธรรม จริยธรรมและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เป็นผู้มีความคิดเห็นต่อเหตุการณ์บ้านเมืองด้วยความปรองดอง สมานฉันท์สอดคล้องงานวิจัยของ Pipitkun (2017) เรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า ด้านทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และด้านความเข้าใจต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งหมายถึงการมีทัศนคติความเชื่อที่มีเหตุผล มีการวิเคราะห์ วิจารณ์ยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่และมองโลกและมองโลกในแง่ความเป็นจริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัจจัยด้านการเคารพความแตกต่าง ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ สามารถอธิบายได้ว่าการยอมรับในความเห็นที่แตกต่างกันได้ง่ายแม้ว่าจะมีความต่างกัน ในหลายเรื่อง ซึ่งจำเป็นจะต้องมีดุลพินิจในการยอมรับความคิดเห็นส่วนบุคคลที่มีการมองต่างมุมในทางการเมืองได้ ยอมรับได้ถึงสถานะในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม การนับถือศาสนาแตกต่างกันสามารถที่จะดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ความแตกต่างในกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ได้เป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Klaykaew (2014) ศึกษาเรื่อง “บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังและพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยให้กับเด็กและเยาวชน” พบว่า การสร้างความเป็นพลเมืองดีให้กับคนในสังคมถือเป็นวิธีการที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยมีความมั่นคง โดยครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่มีส่วนสำคัญในการอบรมบ่มนิสัย ปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดีงามให้กับเด็ก รวมไปถึงปลูกฝังและพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ได้แก่การเคารพความแตกต่าง อีกทั้งสอดคล้องงานวิจัยของ Kraisomsart, and Klaimongkol (2015) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในมิติการเคารพความแตกต่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงาน” พบว่า ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านการเคารพความแตกต่างของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยด้านการรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ สามารถอธิบายได้ว่า ความเชื่อมั่นว่าสามารถที่จะดำรงตนและพึ่งพาตนเองได้โดยไม่เป็นภาระต่อสังคม ความมุ่งมั่นที่จะยืนหยัดคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งมากกว่าประโยชน์ของตนเอง คนชอบแสดงตนหาคอยโอกาสที่จะเข้าไปช่วยแก้ปัญหาของส่วนรวมโดยเฉพาะในยามวิกฤต ปัญหาเกิดขึ้นในสังคม คนในสังคมสามารถที่จะพึ่งพาดูแลกันเองได้ ภายใต้ระบบอุปถัมภ์หรือระบบอำนาจนิยม เพราะได้พบเรื่องของรัฐสวัสดิการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Klaykaew (2014) ศึกษาเรื่องบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังและพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยให้กับเด็กและเยาวชน พบว่า การสร้างความเป็นพลเมืองดีให้กับคนในสังคมถือเป็นวิธีการที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยมีความ

มั่นคง โดยครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่มีส่วนสำคัญในการอบรมบ่มนิสัย ปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดีงามให้กับเด็ก รวมไปถึงปลูกฝังและพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม

ปัจจัยด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ สามารถอธิบายได้ว่าจะมีฐานะรวยกว่าหรือยากจนกว่ากัน แต่มีศักดิ์ศรีและสถานะเท่าเทียมกัน จะมีระดับการศึกษาสูงหรือต่ำกว่ากัน แต่ทุกคนมีศักดิ์และมีความเท่าเทียมกัน จะไม่เห็นด้วยในบางเรื่องก็ตาม แต่ยอมรับและปฏิบัติตามมติของคนส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมากในสังคม รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่ขัดแย้งกับตน ไม่ละเมิดสิทธิหรือใช้ความรุนแรงกับคนเสียงส่วนน้อยที่มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Koonnala (2020) วิจัยเรื่อง “บทบาทพลเมืองภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดลำพูน” พบว่า การเคารพสิทธิผู้อื่น ส่งผลทางลบต่อบทบาทพลเมืองภายใต้การปกครอง ระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยม วัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองประกอบด้วยด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในความเป็นพลเมือง ระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ยอมรับถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในวิถีทางแห่งประชาธิปไตย ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะในการใช้สติปัญญามากกว่าอารมณ์ในบริบททางการเมือง ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจทางการเมืองด้วยข้อมูลที่เป็นกลาง มีความคุ้นเคยกับการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี ด้านเจตคติ และค่านิยม คือ มีค่านิยมที่ยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตยไม่สนับสนุนเผด็จการ ยึดมั่นในหลักคุณความดี ศีลธรรม จริยธรรมและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เป็นผู้มีความคิดเห็นต่อเหตุการณ์บ้านเมืองด้วยความปรองดอง สมานฉันท์ ด้านพฤติกรรม คือ ปฏิบัติตนตามหลักสิทธิหน้าที่ของพลเมืองและให้เกียรติแก่ผู้อื่น เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นเรื่องของการจรรโลงความถูกต้อง ความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามของสังคม สอดคล้องกับงานของ Kongjareon (2017) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย” พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยของชุมชนโดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ทักษะบุคคล ได้แก่ ความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง และการรับรู้ข่าวสาร 2) การมีส่วนร่วมชุมชนและสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถร่วมทำงานกับผู้อื่นได้ ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ 3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย ได้แก่ การมีความรู้ ความเข้าใจ และประยุกต์ใช้การเมืองการปกครอง ที่สามารถถ่ายทอด วิพากษ์วิจารณ์และตัดสินใจนโยบาย มีความสามารถนำหลักการประชาธิปไตยไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

สรุป

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมและหลักพุทธธรรมที่เสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองในประเทศไทย ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกค่านิยม

วัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองและรูปแบบการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 รูปหรือคน โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธีแบบ Stepwise และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้กล่าวคือ ระดับปัจจัยที่เสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองในประเทศไทย จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสังคมการเมืองไทยโดยรวมมีการเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความเห็นต่างที่หลากหลาย การมีอิสระเสนอความคิดเห็นได้โดยไม่ละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น การเคารพและยอมรับหลักความเท่าเทียมกัน การเคารพและปฏิบัติตามระเบียบกติกาของสังคมและการเคารพต่อสังคมโดยรวม ส่วนหลักพุทธธรรมที่ใช้วิจัยคือหลักสาราณียธรรมที่แปลว่า ธรรมะ ที่ทำให้ระลึกถึงกันและกันที่ผลการวิจัยชี้ว่า พลเมืองไทยควรใช้หลักธรรมนี้คือการเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความเห็นต่างที่หลากหลาย การมีอิสระเสนอความคิดเห็นได้โดยไม่ละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น การเคารพและยอมรับหลักความเท่าเทียมกัน การเคารพและปฏิบัติตามระเบียบกติกาของสังคมและการเคารพต่อสังคมโดยรวม ในส่วนของรูปแบบของการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองควรประกอบด้วย 4 รูปแบบ คือ 1) สร้างเจตคติและค่านิยมยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตยและไม่สนับสนุนเผด็จการ 2) ส่งเสริมพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่ให้เกิดติดต่อคนอื่นเสมอ 3) ปลูกฝังความรู้ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง และ 4) ฝึกทักษะในการใช้สติปัญญา มากกว่าอารมณ์ในทุกบริบททางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1.1 ประชาชนจะต้องมีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตตามกรอบที่กฎหมายกำหนด
- 1.2 ให้ทุกคนได้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นความรับผิดชอบต่อกิจกรรมของส่วนรวม
- 1.3 ทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดที่สุจริตถ้อยคำอันควร วัยเด็กเรียนหนังสือ วัยทำงานทำงานที่สะอาด เสียภาษี วัยเป็นทหารต้องไปคัดเลือกหรือสมัครเป็นทหาร เป็นต้น
- 1.4 ผู้กระทำความผิดในสังคมไทยได้รับการลงโทษตามกฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
- 1.5 จะต้องมีการฝึกฝนการตัดสินใจด้วยตนเองไม่ต้องให้ใครแนะนำชักจูงชี้แนะ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณกุศลโดยไม่หวังผลตอบแทน
- 1.6 จะต้องเชิญผู้ที่มีความแตกต่างเข้าร่วมกิจกรรม เพราะทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น และมีการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
- 1.7 การไม่โจมตี ไม่ใส่ร้ายนักการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตรงข้าม หลีกเลี่ยงการแสดงความยินดีกับพรรคที่ชนะ ถ้าพรรคตนชนะเชิญฝ่ายแพ้เป็นที่ปรึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบประชาชนในเขตชนบทกับเขตเมืองเกี่ยวกับการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมือง เพื่อให้ทราบว่ามีความวัฒนธรรมทางการเมืองเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.2 ควรศึกษาการเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองภาคพลเมืองในพื้นที่อื่นหรือในประชากรวิจัยกลุ่มอื่นที่น่าสนใจ

References

- Aiemprawan, W. (2014). *Political culture and political development in Thailand. Lecture document of Sukhothai Thammathirat University. (Problems of Thai political development)*. (7th ed.). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat University Press.
- Almond, A. G., & Verba, S. (1972). *The Civic Culture*. Princeton: Princeton University Press.
- Boonsuaykhwan, R. (2014). Citizen Politics: Literature Reviews for Making Citizen Politics Indicators. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 6(2), 121-140.
- Chaisaard, W. (2020). *National Cheat Museum Reverse the corrupt city vigorously*. Retrieved March 10, 2020, from <https://www.Posttoday.com/politic/report/386400>.
- Klaykaew, K. (2014). Family and Educational Institution Situations and Psychological Characteristic Related to Ethical Behaviors of Undergraduate Students. *Journal of Behavioral Science for Development*, 6(1), 159-175.
- Kongjareon, M. (2020). Development of a Community Empowerment Model for the Promotion of Democratic and Civic Conscience. *Journal of Education*, 21(1), 110-127.
- Koonnala, P. (2020). The Role of Citizenship under Democracy of Senior High School Students in Lamphun Province. *Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies*, 5(1), 85-99.
- Kraisomsart, S., & Klaimongkol, Y. (2015). Development of Citizenship Characteristics Cespecting to the Differences of Sixth Grade Students by Using Project-Based Learning. *OJED*, 10(2), 120-131.
- Laotamatas, A. (2020). *Build a Good Political Consciousness. Onet exam preparation - Legislation supporting values*. Retrieved April 14, 2020. from https://www.posttoday.com/politic/report/547654?fbclid=IwAR2y5p5cf2_tsCww841kMhmkKHplF4P4emq1ogTTG8jkNs_J5O94OLlrbc.
- Makaramani, R. (2013). Citizenship Behaviors of Youth in Suan Sunandha Rajabhat University. *Journal Sunan Sunandha Rajabhat University*, 5, 74-84.
- Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto). (2009). *Dictionary of Buddhism*. (8th ed). Bangkok: MCU.

- _____. (2011). *Political Science and Ethics of Buddhist Politicians*. Bangkok: Buddhadhamma Foundation.
- Phra Khru Sangkharak Kiattisak Kittipanyo. (2015). *Research Methodology in Social Sciences*. Chiang Mai: Pracha Thurakit Co,Ltd.
- Pipitkun, K. (2017). Political Culture of Democracy in Roi-et Province. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(2), 647-658.
- Pye, L. W. (1968). *Political Culture International Encyclopedia of the Social Sciences*. New York: Macmillan.
- Taro, Y. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Row.
- The Secretariat of the House of Representatives (2016). *Building Citizenship in Democracy*. Bangkok: Publishing: The Secretariat of the House of Representative.
- Thepchamnong, A. (2014). Electoral Law: Using the Right to Vote without Intention to Vote. *Journal of the Prosecutor*, 27(272), 34-46.